

279601

Anul IX.

Cluj, 25 Ianuarie 1928.

Nr. 1.

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROM. DIN ARDEAL, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
REVISTĂ PEDAGOGICĂ SOCIALĂ ȘI CULTURALĂ.

Comitetul: Din nou la drum.

I. Agârbiceanu: Problema culturală.

A. Pora: Un monument comemorativ în cinstea învățătorilor ardeleni căzuți în războiu.

N. Ghiulea: Mutualitatea.

Tiberiu Boldur: Limbă și cultură.

G. Almașanu: Cum se împedecă unificarea sufletească.

Cronica: Cătră abonați. — Dr. Valer Branîște. — O dovadă mai mult. — Manifestare culturală. — Echipe de inspectori pentru controlul activității învățătorilor. — Sedința Comitetului Fondului Gheorghe Lazăr. — Comemorarea lui Bălcescu. — Examenle de definitivat ale învățătorilor. — Publicarea locurilor vacante în învățământul primar. — Audiențele și accesul publicului la Ministerul Instrucțiunii. — A doua oprire a congresului învățătoresc. — Un dascăl vrednic. — O nouă îndrumare a învățământului nostru. — Ioachim Lucaciu.

Cărți și reviste:

Posta redacției:

57
565

Redacția: Cluj, Casa Învățătorilor.

Administrația: Cluj, Piața Ștefan cel Mare No. 5 (Banca Învățătorilor).

Biblioteca Universității Regelo Ferdinand I.
din CLUJ.
Nr. 619.10.29
EXEMPLAR LEGAL.

000000

C L U J

„ARDEALUL” Institut de Arte Grafice, Strada Memorandului No. 22.

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROM. DIN ARDEAL, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
REVISTĂ PEDAGOGICĂ SOCIALĂ ȘI CULTURALĂ.

Din nou la drum. 279601

Incheind încă un an de muncă, înseamnă, că am mai făcut câțiva pași spre *înfăptuirea idealului dăscălesc*. Ajunși în un anumit punct, putem face un *popas de reculegere*. De aici privim în jurul nostru, dacă drumul parcurs are o *direcție bună* și dacă în jurul nostru nu sunt cumva *prăpăștii primejdioase*.

Revedem *locul*, de unde am plecat; *recunoaștem potecile*, pe cari am urcat; ne cutremură *șgheaburile*, pe cari le-am delăturat; pentruca să facem *drum bun* de umblat, pentru toți, cari ne urmează. Ne uităm în jurul nostru și vedem, *privești frumoase*, dar încă nu încântătoare. Privim la deal și vedem că mai e *de urcat*, și locul nu s'ar părea de nestrăbătut. Cu o reculegere de puteri nouă, sperăm să putem urca până în vârf, de unde ochiul privitorului se va putea desfăta, fiindcă va putea cuprinde întregul câmp a vieții noastre școlare și învățătorești.

Înainte, însă de a face alți pași, privim de vale și vedem, că suntem urmați de *cete-cete de drumești*, cari silesc pe drumul deschis de noi. *Ele* sunt mai rari pe *culme*, dar mai dese la *poală*. Toate, însă se frământă, toate se agită și cearcă *unele* să treacă înaintea *altora*. Aceste nizuințe și tendințe de urmare, sunt prilej de încunjurare pentru continuarea drumului nestrăbătut.

Scurtăm deci *popasul*, ne așezăm *merindea*, punem mâna pe *toiag*, facem sfânta cruce, și *pornim*.

*

Primul pas este, acest număr nou al revistei noastre, care în vremea celor 8 ani a trecut prin *epoca primei copilării*, pe care a petrecut-o în *familia noastră dăscălescă*. De un an chiar a intrat în *perioada școlară*, când ea face cunoștință cu *surori din alte familii* mai bogate, mai civilizate. Dar în aceiaș vreme vede în jurul său și *frățiori mai goluși* din căsuțe mai sărăcăcioase. Dar precum pe *unii* nu-i invidiază, nici pe *ceialalți* nu-i des-

prețuește Ține raporturi bune cu toți, și pe cât se poate face puntea de legătură.

Datoria ș'o cunoaște, lecția ș'o învață, și când e provocată răspunde cu *îndrăsneala omului ce e conștiu, că are dreptate și spune adevărul*. In acest fel pășește înainte, *fără a face închinăciuni și fără a aduce tămâieri*, fiindcă a ajuns la locul de unde să zărește *aurora dimeneșii*, pe care nu o mai poate acoperi *întunerecul*.

Increzători *in puterile noastre*, ajutați de *forțele superioare a distinșilor noștrii colaboratori* și sprijiniți *de colegii a căror interese le sêrvim*, îndrâsnim să intrăm pe poarta anului al nouălea. Nădăjduim că munca noastră nu va fi zadarnică, ci ea va deveni un nou mijloc de *întărire culturală și consolidare profesională*.

Apelăm deci la sprijinul *tuturora* pre cari *ii sêrvim*, spre a putea vedea realizat *idealul suprem spre care nizuim*.

Sperăm să fim înțeleși.

COMITETUL.

Problema culturală.

Învățătorul ca factor de propagandă.

Problema culturalizării maselor, a difuziunii culturale în toate straturile populației României mari, — în special în cele țărănești, — e frământată azi de toate capetele gânditoare ale țării, sub toate aspectele. In afară de politicianii prinși cu desăvârșire de vârtejul ameteitor al zilnicelor și deșartelor combinații, al nesfârșitei vorbării și intrigării, — și căroră li se pare că lipsa completă de muncă creatoare e chemată să mântue neamul și să consolideze țara, — toți oamenii cari își dau seama de datoriile zilei de azi sunt de acord a socoti între ele problema culturalizării maselor.

Di M. Sadoveanu scrie recent într'o revistă că „azi, după unire, problema culturală îi apare ca o necesitate și mai înfricoșată“, decât înainte de războiu. Problema se studiază în articole de ziar și de reviste, în serii de conferențe, la Ministerul Instrucțiunii publice, în societățile culturale. Importanța ei este evidentă dintr'o singură aruncătură de ochi pentru toți cei ce nu așteaptă consolidarea țării dela cuvântarea demagogică ros-

tită într-o întrunire electorală; *generația matură de azi, aceea care e în plină activitate, care e responsabilă nu numai pentru ziua de azi ci și pentru cea de mâine, valorizează atât cât ne pot da puterile ei spirituale.* Întărirea, consolidarea Patriei se va resimți în fie care zi de aceste puteri spirituale. Fiind ele sărace, anemice, inexistente, întărirea dinlăuntru a Patriei va progresa în silă, siguranța ei în clipă de primejdie va fi micșorată, cu puteri sufletești treze, vii, mărite, îmbogățite, ne pune temeiul tare prezentului ca și viitorului.

Dar, e lucru știut, puterile spirituale, — care constituie singura apărare cu nădejde a unui popor — nu se trăzesc din subconștient, nu cresc, nu înfloresc decât prin cultură, prin luminarea minții și încălzirea inimii.

Noi nu ne putem permite luxul de-a aștepta rezultatele școlii românești *de azi*, — munca, activitatea, creiația acelor care au intrat acum în școala românească. Nu putem aștepta douăzeci-treizeci de ani, ci trebuie să facem utilizabil pentru fapta românească materialul matur dat.

Trebuie să risipim întunericul din mințile milioaneilor de adulți și să le încălzim inimile, pentru a putea face din materialul dat un material bun, maleabil pentru scopul suprem al Națiunii: Consolidarea prezentului, asigurarea viitorului.

Imprejurările vitrege care și-au lăsat urmele grele în alfabetismul și înțelenirea peste tot a forțelor spirituale, trecând, — e de datoria noastră să tragem brazdă cât mai adâncă și într'un ogor care, altfel, rămâne neroditor pentru două-trei decenii.

Cea mai formidabilă putere de apărare în Statul național este, desigur, o deșteaptă, o vie conștiință națională. Dar ea se câștigă numai cu armele culturii.

* * *

Invățătorul e întâiul factor în opera de propagandă culturală când e vorba de masele noastre țărănești. — Prin însăși misiunea și situația lui, el, chiar dacă n'ar voi, nu poate fi evitat când e vorba de luminarea maselor adulte, — că și când se pune chestiunea învățământului primar: e cel care iea mai întâi și zilnic contactul cu poporul.

Pe umerii lui va cădea, ca și întrecut de altfel principala sarcină a operei de propagandă culturală. Va cădea?

A și căzut! Prea puțini dintre intelectualii noștri dela orașe știu că, în multe regiuni ale țării, învățătorul român nu mai are

nici Duminica zi de odihnă, după ce în cele șase zile ale săptămânii, muncă în clasă de la 8—12 și după masă de la 2—6. Până la patru cu băieții din cursul regulat, iar două ceasuri la zi cu cei din cursul suplimentar. Iar pentru Duminica trebuie să fie pregătit cu o conferință populară, cu declamări de elevi, coruri etc. Pentru că azi în unele regiuni aproape fie care școală primară de Stat e un centru cultural, așa cum se afirmă că se va stabili printr-o nouă organizare a Ministerului Instrucțiunii publice.

Aceste manifestații pentru propaganda culturală nici nu se pot închide fără concursul învățătorului sătesc. Fie că e vorba de cetanie sau conferință, fie de cântec, perorare dans național, fie că intră în acțiune scheopticonul sau micul aparat cinematografic, — munca învățătorului e cu totul necesară.

Învățătorul, în cadrele operei de propagandă culturală, — nu se mai poate reduce numai la instrucția și capitalul de cunoștințe, cu care s'a îtorș din școala normală. El trebuie să se priceapă la toate: la arta vorbirii ca și la arta dramatică, la muzică, la noile mijloace de propagandă a cunoștințelor.

Chiar când vin în sat conferențieri, artiști etc. streini, concursul lui e necesar în fie care clipă.

Ce să mai spunem despre rolul lui când e vorba de desfășurarea gazetelor și a publicațiilor populare, a calendarelor, de utilizarea bibliotecilor cari sunt din zi în zi mai numeroase?

El rămâne factorul principal în toată această grea muncă extrașcolară.

Și am arătat în câteva linii — numai munca pur mehanică pe care trebuie să o adaugă activității lui din școală. Ce vom spune de forța sufletească de care are nevoie s'o risipească pentru a-i convinge pe oameni să vină la șezători regulat, să asculte, să scoată o carte din bibliotecă etc.? Și de altă risipă de energie pentru continua lui pregătire?

De curând am asistat la o astfel de șezătoare culturală. Cunoștințelor noastre de la oraș, luate de vântul unei altfel de... civilizații — poate nici nu le trece prin minte ce muncă istovitoare dezvoltă atâtea din surorile lor — învățătoare la țară, și, în aceiași vreme, ce muncă creietoare, utilă pentru Neam și Țară!

Condițiile între cari trăesc mulți din învățătorii noștri sătești, sunt dintre cele mai grele. Dacă, aproape pretutindenea, clădirile școlare sunt suportabile, uneori chiar foarte bune, mulți învățători și învățătoare trăesc în case scunde, friguroase. Sa-

larul abea li-e de ajuns, — când e de-ajuns — să o ducă de pe o zi pe alta.

Și te încearcă un sentiment complex, de milă, de-un fel de nedumerire doar și de entuziasm, când vezi oameni cari ar datori mai puțin României mari, socotind numai răsplata lor materială — că-și sacrifică și singura zi de hodină pentru a lumina poporul asupra istoriei naționale, asupra boalelor molipsitoare, a folosului cititului, a descoperirilor științei, a credințelor deșarte, etc., — și a-i aduce o clipă de înseninare prin cântece, jocuri, reprezentații teatrale.

* * *

E un teren pe care se muncește și se creiază, acela al învățământului îngreunat cu activitatea extrascolară a corpului didactic? Puține dintre terenele în cari se muncește la noi întins.

Munca cea mai grea e totdeauna cea mai puțin răsplătită. Dar mă gândesc de mulțori: dacă oamenii de lozincă cari să frământă o viață în politicianismul răsunător și profitabil, — nu înțeleg cu ce sunt datori acestori noi rânduri de mucenici ai Nației, — cum se face că, — deși problema culturii e recunoscută de grea și arzătoare, tocmai de cei în drept, și se știe că ea apasă în primul rând pe umerii învățătorului rural — cum se face că nu ne îngrijim și nu asigurăm un mai mare razim material acestor oameni?

Chiar pe lângă un trai material mai bun, pe lângă un salariu mai omenesc, — munca învățătorului rural conștient, îmi pare prea apăsătoare.

Se vorbește despre intențiunile Ministerului de-a iniția cursuri de specializare pentru învățătorii obligați și la propaganda culturală. Ar fi o ușurare a sarcinei de azi: oamenii n'ar mai dibui, — ar avea cel puțin directivele și mijloacele principale clarificate.

Dar ar fi numai o ușurare parțială.

Pentru a putea fi dusă la bun sfârșit opera de propagandă culturală la sate cred că ar fi necesar ca, chiar dela început învățătorul să fie ajutat de preotul satului, — așa cum a fost la noi în trecut, ba încă preotul era factorul principal și el era ajutat de învățător. Dreaptă frățietate între cei doi factori culturali la sate mi se pare că e nevoie să fie refăcută.

Dacă vom mai adăuga dintre factori locali pe medicul de plasă și pe alocuri pe secretar, — am indicat pe toți cei ce pot

veni în ajutorul învățătorului în propaganda făcută prin centrele sau cercurile culturale locale.

Agronomii regionali, — consilierii agricoli, — deși sfaturile lor ar putea fi foarte folositoare, — sunt în multe părți încă antipatici populației nemulțumită cu felul cum s'a făcut reforma agrară.

Dar chiar când învățătorul ar avea concursul celor pomești, mi se pare că Nația și Statul nu-i poate pretinde munca extrașcolară complet gratuit. Principiul „Vrednic e muncitorul de plata sa“, nu poate fi dat la o parte tocmai la răsplătirea unei munci pe care toți o vedem de urgentă necesitate și de un nețăgăduit folos.

Credem că ideile atinse aici, — pe lângă altele — vor trebui să intre în cadrele aranjării definitive a propagandei culturale oficiale, dacă ea va fi legiferată, după cât se aude, în actuala sesiune parlamentară.

I. Agârbiceanu.

Un monument comemorativ în cinstea învățătorilor ardeleni căzuți în războiu.

Din chiar titlul acestui articol, se deslușește cu prisosință gândul ce vreau să aștern în rândurile ce urmează. Vrem să ridicăm din contribuția tuturor, un monument, un semn al aducerii aminte, despre acei frați, prieteni, colegi al noștri, cari și-au găsit sfârșitul vieții lor pe cele întinse câmpii de onoare, care au format teatrul de luptă în marele războiu al omenirii, războiu care s'ar părea că s'a terminat dar ale cărui nefaste urmări le simțim cu deabinele încă. Această datorie a noastră este cu atât mai imperioasă, cu cât ei n'au fost numai niște simpli eroi, transportați acolo, de combinațiunile internaționale ale poeziei, ci au fost eroii căzuți în slujba celui mai mare ideal pe care l-a nutrit vre'odată României, idealul întinderii hotarelor României până la granița etnică.

Vom întregii prin urmare titlul subiectului nostru adăugând: vrem să ne ocupăm de ideea ridicării unui monument comemorativ în cinstea învățătorilor români din Ardeal, cari au căzut în războiul mondial, în care au luat parte și României, pentru întregirea neamului.

Căci indiferent pe care câmp de onoare și-a ajuns fărșitul ȋntare sau cutare coleg al nostru, indiferent daca a luptat și a căzut ȋn Galiția ori la Ivangorod, la Predeal ori la Tg.-Jiu, la Turtucaia ori la Mărășești, la Piave sau Gorlice, la Pschemysl ori Verdun, indiferent daca a luptat și căzut sub comanda generalului Konrad de Htzendorf sau a generalului Mackensen, sub comanda generalului Averescu sau Mărdărescu și Moșoiu, indiferent daca zace ȋn pmntul Patriei Sale, sau ȋn pmnt strein, el a fost un fiu al neamului românesc, care n'a putut să aducă aceasta supremă jertfă, decât numai cu gndul la neamul său, iar ȋn clipa svrșirii sale, de sigur nu s'a gndit numai la familia sa pe care o părăsea, ci și cu mai multă venerațiune s'a gndit la marea cauză a Românismului, de pe modesta lui catedră.

Când deci ne punem ȋn gnd să aducem un prea modest prinos de cinste față de colegii noștri ȋnvttori, ridicnd un monument de marmoră ȋn memoria lor, noi ne ȋndeplinim nu numai o datorie colegială, ci și una națională, ca un semn al ȋnțelegerii depline a rostului și rolului nostru de oameni și de muncitori ȋn cmpul Patriei noastre.

Evidențiată aceasta ȋnalt datorie a noastră să ne ȋntrebm ce este ȋn sine un monument comemorativ și ce valoare poate el avea ȋn mijlocul vieții umane?

Fără ȋndoial, monumentele ce se ridică cu diferite ocaziuni și sub forme tot diferite, nu sunt alceva, decât expresiunea sentimentelor și stărilor sufletești, pe cari generațiile ȋn viață, le nutresc, față cu actele și momentele important, svrșite de generațiile trecute ȋn manifestările lor spre o desvrșire a vieții naționale, culturale și morale. Aprecierea faptelor ȋnaintașilor noștri, fie ca indivizi, fie ca grupări sociale se exteriorizează prin monumente, deoparte pentruca amintirea acelor fapte să rmn un memento pentru urmași, iar pe de altă parte pentruca recunoștință, această floare care trebe să ȋmpodobeasc sufletul omenesc, să nu se stingă niciodată din manifestările vieții.

Viața umană este și trebe să fie o permanentă năzuință spre o stare de progres, și ȋn cadrul acestei năzuinți, fiecare individ și grupare se consideră un factor ȋn sine și fiecare trebe să-și ȋndeplineasc rolul cu rezultate ȋn beneficiul colectiv. Pentru a se ȋndeltura rătăcirile și greșelile inerente ființei

umane, întocmai ca și un far, în mijlocul întunericului, pe drumul năzuințelor adevărate.

Monumentele comemorative se numără și ele între operele de stimulațiune ale vieții, căci ele simbolizează idei conducătoare pentru viața de progresivitate.

Dar înafară de aceasta monumentele ce se ridică în amintirea faptelor mari ale trecutului au valoarea lor morală, națională și educativă, pentru că în preajma lor se formează cele mai frumoase conștiinți și sub adumbrirea lor se reculeg sufletele oboseite ori alterate de strânjenirile ce se întâlnesc în drumul vieții. Dacă ele mai întrunesc și condițiile unei bune execuții artistice, desigur devin cele mai prețioase mărgăritare și pietrii nestimate, cari devin locurile de pelerinaj ale generațiilor tinere, unde aceste găsesc întărire, și izvoarele nesecate de energii și voinți.

Judecete în această lumină gândurile noastre de a ridica un monument colegilor dispăruți, credem că această hotărâre este aprobată de unanimitatea învățătorilor ardeleni, și că prin urmare nu va lipsi contribuția niciunui, cu atât mai vărfos, că ea este formulată și într'o hotărâre formală a Congresului Asociației noastre ținut la 29 August la Brașov. Acolo în mijlocul celui mai candid entuziasm, s'a dat imputernicire Comitetului central să realizeze acest gând.

Impovorați cu alte probleme deaceas importanță pentru viața noastră, dăscălescă, chestiunea a rămas până acum în studiu numai, iar pentru anul nou pe care-l începem am hotărât să o ridicăm la lumină și să pornim la drum pentru înfăptuirea ei.

Și pentru ca să deșteptăm deoparte însuflețirea colegilor pentru această operă, iar pe de altă parte să le stărnim nădejdea că idea este realizabilă, pomenim aci și mijloacele preconizate. Mai întâiu Asociația noastră vine în primul loc cu o fundațiune frumoasă de 50.0000 Lei. Acest lucru s'a îndeplinit deja, și primul fond este întemeiat. La această sumă s'a mai adăugat încă o sumă de 19.976 Lei, trimisă de învățătorii județului Mureș, adunați dela elevii școlilor primare. În total fondul, pentru ridicarea unui monument în memoria eroilor noștri învățători se cifrează în momentul de față la suma de 69.976 Lei.

În cursul acestui an începem acțiunea de sporire a fondului și anume :

a) Vom cere un ajutor dela Ministerul Instrucțiunii, dela Ministrul Artelor și al Războiului;

b) Vom cere un ajutor dela toate Instituțiunile de credit românești și în primul loc dela „Banca Învățătorilor“ din Cluj;

c) Vom interveni la Ministerul Instrucțiunii, ca la începutul anului școlar 1928/29, adică în Septembrie 1928, să amită perceperea unei taxe de 2 Lei, dela fiecare elev de curs primar, operațiune ce se va face cu ocazia înscrierilor;

d) Vom face o colectă publică;

e) Vom ruga, într'un apel, pe care-l vom publica în ziare și reviste, ca fiecare învățător, să contribuie cu suma de cel puțin 100 Lei, la această operă, așa cum a hotărît Congresul din Brașov din 1926¹⁾.

Rezultatele acestor acțiuni, vor fi date publicității în coloanele revistei „*Învățătorul*“, număr de număr, ținând la curent pe toți colegii despre starea fondului.

Concomitent cu această acțiune pentru strângerea fondului necesar ridicării Monumentului, ne ocupăm cu gândul să alcătuim și un *Album* al eroilor noștri învățători. În acest *Album*, vom scrie biografia fiecărui erou-învățător, cu fotografia și alte date, pe cari le vom culege prin secțiile județene.

*

Din iniuina noastră pornește în aceste clipe un îndemn cald și stăruitor care dorim să se adăpostească în sufletele tuturor învățătorilor cari supraviețuiesc pe colegii noștri morți pe câmpul de onoare. Jertfele lor a fost pe cât de mare pe atât e nobilă. Dacă i-am iubit cu iubire de frate adevărat, până au viețuit, ni-se îmbie acum prilejul să o dovedim. Ei nu cer decât o jertfă minimală de 100 Lei, odată și pentru totdeauna. Punând cu toții laolaltă această jertfă minimală, ne-am ușurat conștiința și ne-am salvat renumele.

A. Pora.

¹⁾ Colecta pentru învățători, prin aceasta este și deschisă, și banii se pot trimite pe adresa „*Banca Învățătorilor*“ Cluj, unde se află depus și fondul de 69.976 Lei.

Mutualitatea.

Prin mutualitate, sau ajutor reciproc trebuie să se înțeleagă întovărășirea mai multor persoane în îndolul scop de a se sprijini reciproc sufletește în caz de suferință, prin asistența, prin mângâierea, prin încurajarea celui lovit, și apoi de a se ajuta reciproc, când unul din ei este lovit de soartă, despăgubindu-l bănește de paguba suferită.

E, după cum se vede, o întovărășire cu scop social pentru sprijinirea morală și ajutorarea bănească a tovarășului în suferință, o întovărășire care are de scop înlesnirea suportării durerii și reparația pagubei pricinuită de întâmplarea nenorocită.

Mutualitatea este forma socială a solidarității. Prin ea oamenii fac cu putință viața în societate și întăresc această viață.

Priviți cu atenție viața oricărui sat, — și povestirile din trecut ne spun că totdeauna a fost așa, — și veți vedea că traiul în comun este foarte obișnuit. Legăturile sociale sunt mai puternice în sat unde toți oamenii se unesc, de cât în orașe unde, uneori, nu se cunosc nici aceia cari trăiesc în aceeași casă. Când un sătean e în suferință, în caz greu de boală, de moarte, de foc, tot satul sare și ajută. Și fiecare face aceasta cu voie bună și ne silit de nimeni, fiecare face aceasta pentru împlinirea unei datorii în care crede, știind bine că și lui, în caz de suferință, îi vor veni în ajutor consătenii. Simțul ajutorului reciproc, al mutualității este adânc înrădăcinat în om, și în poporul nostru se găsește în mare măsură, fiindcă poporul nostru e bun, e milos, e îndatoritor. Acest simț însă trebuie educat și organizat, pentru a produce binele mare care e în stare să-l dea.

Simțul soliarității sociale, a ajutorului reciproc nu este de astăzi, el s'a născut odată cu omul, și el a născut familia, tribul, clanul, națiunea.

Se cunoaște practica veche din antichitatea asiatică, când acest simț a avut și o organizare concretă. La vechii evrei și alte popoare asiatice, organizate pe comunități, fiecare comunitate era o mutuală, o societate de ajutor-reciproc, în care fiecare membru în suferință era sprijinit și ajutat de comunitate. Acest ajutor nu se referea însă numai la ființa membrilor, ci și la pagubele pe care putea să le aibă în bunurilor lor. Astfel era

obiceiul ca, dacă unui membru îi murea măgarul de muncă, cecece însemna că nu-și mai putea câștiga cele necesare vieții familiei sale; comunitatea i-l înlocuia cumpărându-i un alt măgar. Fiecare contribuia pentru adunarea sumei necesare pentru cumpărarea măgarului care să înlocuiască măgarul mort unui tovarăș al lor.

Ajutorul pe care îl dă mutualitatea, ajutorul material nu e un fapt economic ci social, fiindcă despăgubitul nu a câștigat nimic, ci numai i s'a reparat paguba pe care a suferit-o. Înălăturând din mutualitate ideea oricărui câștig, apare în chip clar fundamentul ei social și etic, și binefacerea ei socială.

În mutualitate vom recunoaște două principii. Un principiu moral, acel al asistenței, al sprijinului sufletesc, care aduce atâta bine, atâta mângâiere, atâta ușurare celui lovit. Și un principiu social, acel al prevederii colective, care aduce despăgubirea celui dăunat.

Întâiul principiu poate fi întărit prin educație. Abecedarul educației sociale are ca primă ilustrație acest sprijin sufletesc al aproapelui, al consăteanului, al tovarășului de viață socială comună.

Al oilea principiu poate fi întărit nu numai prin educație, cecece este foarte necesar, dar chiar prin organizare.

Acest principiu al prevederii colective este asigurarea contra loviturilor soartei, contra întâmplărilor nefericite ale vieții.

Asigurarea e mai bine cunoscută sub forma ei economică, sub forma ei comercială, fiindcă agentul de asigurare a pătruns în cele mai îndepărtate sate. Dar asigurarea nu este numai acest comerț, în care unii plătesc prime și altul se leagă a-i despăgubi în caz de pagubă din cauza unui risc asigurat — moarte, foc, ghiată. Negustorul de asigurare folosește în afacerea sa principiul prevederii colective, al ajutorului reciproc, el nefăcând decât serviciul de a lua de la unul și de a da la altul.

Principiul prevederii colective care stă la baza mutualității nu are nicio legătură cu comerțul de asigurare, e un principiu, o lege naturală.

Nenorocirile care cad asupra oamenilor, sunt multe. O moarte prea timpurie, o boală care te împiedecă de la muncă, arderea casei sau recoltei, înghețul sau seceta, ghiata (grindina), moartea vitei, care aduc pagube mari, totale sau în parte, și care de multe ori împiedică pe muncitori să muncească mai

departe, sunt atâtea cauze nefericite, atâtea nenorociri care se pot abate asupra omului.

Aceste nenorociri nu lovesc totdeauna pe oameni, nu-i lovesc totdeauna la fel, și fără a putea lămuri cum, dar norocul se amestecă în mare măsură. E ca un fel de loterie în lumea asta, în care soarta trage numerele ce iesă la sorti, însă pe urma acestei trageri nu iese loturi câștigătoare, ci pagube și suferințe. Tot omul joacă la loteria vieții, viața lui e un șir de întâmplări, de riscuri.

Dar fiindcă loviturile aceste, cu toate că vin la întâmplare, se petrec după legi naturale, cu o regularitate care se poate determina pentru fiecare risc, și fiindcă ele nu lovesc pe toți în același timp, ci se abat asupra unuia și altuia cum hotărăște întâmplarea, oamenii se pot ajuta între ei și împlini pe rând paguba pe care o întimpină unul și altul.

O tovarășie naturală care ar avea de scop asigurarea contra unui risc, de pildă moartea, și membrii s'ar învoi ca la moartea fiecăruia să dea câte un leu fiecare, aceasta ar constitui o societate de asigurare, în care membrii ar fi în acelaș timp asigurați și asigurători. Intr'o asemenea asociație, fiecare membru ar avea siguranța că în caz de moarte tovarășii lui vor aducea un ajutor hotărât familiei, după cum el a dat și va da până la moarte obolul său pentru ajutorarea celorlalți. Fiecare membru e asigurat în tovarășie, și tovarășia asigură că fiecare va primi ajutorul la care s'a învoit.

Asigurarea deci, principiul asigurării nu presupune numai de cât un negustor, care să-și facă un câștig din acest serviciu. luând de la asigurați mai mult de cât este necesar pentru acoperirea pagubei, și plătind dăunaților mai puțin de cât le-a fost paguba în adevăr.

În schimb orice afacere de asigurare, orice societate de asigurare comercială presupune ființa unui mare număr de asigurați pentru acelaș risc, care să constituie o mutualitate, care să puie la împărțire comună contribuțiile adunate dela fiecare. sau, mai bine, pagubele suferite de unii din ei. Fiindcă esența oricărei asigurări este faptul că paguba pe care cu mai mare greutate o suportă fiecare, este mai ușor suportată când este împărțită între mai mulți. De pildă, un om căruia i-a pierit o vită care îl costa 10.000 lei, mai greu suportă această pagubă, de cât o suportă toți dacă ea este împărțită între 500 de tovarăși ai săi, care ar avea de suportat câte 20 lei fiecare, pentru a des-

păgubi pe tovarășul lor de paguba avută. Aceasta face și negustorul de asigurare: ia dela fiecare câte o contribuție, mai mare decât cea trebuitoare, să zicem, în cazul de mai sus, 25 lei în loc de douăzeci lei, adună 12.500 lei, plătește pagubașului 10.000 lei sau mai puțin și își dă și lui, pentru osteneala care și-a dat-o, câștigul de 2500 sau mai mult.

Acesta este în scurt și mecanismul societăților de ajutor reciproc, el însă poate fi pus în mișcare în diferite feluri.

Așa cotizațiile care am presupus până acum că se plătesc după producerea pagubei, fiindcă riscurile în asigurare se produc totdeauna la fel, după legi naturale bine stabilite, pot fi plătite mai înainte, la începutul anului, sau la urmă, la sfârșitul anului, sau o parte la începutul anului, și alta pentru completarea sumelor necesare, la sfârșitul anului.

Firește că sistemul cel mai moral, mai bun, mai ușor de aplicat, și mai corespunzător ideii de ajutor reciproc, și nu de caritate este sistemul cotizațiilor la începutul anului, cel mult cu cotizații complimentare la sfârșitul anului.

Mutualitatea nu poate împiedeca întâmplarea nenorocirei, nu poate împiedeca durerea, poate însă să ușureze durerea și să înlăture ruina. Ea este un mare sprijin al vieții sociale.

Invățătorimea are datoria să ducă acest principiu la țară, să organizeze ajutorul reciproc, și să ajute întovărășirea sătenilor în societăți de ajutor reciproc.

Folosul acestei acțiuni îl vede oricine. Mutualitatea este un puternic mijloc de educație socială, de întărire a vieții sociale, și ușurință a vieții omenestii.

Este bine înțeles de cercetat numai, pe ce căi se poate răuși mai bine pe acest drum.

N. Ghiulea.

Limbă și cultură.

Pedestatul de căpetenie al culturii — în sensul în care am preparat această noțiune într'un articol precedent — este limba. Astfel că, cu oarecare aproximație, se poate afirma că cultura-limba. Cu atât mai mult, firește, cultura națională — și mulți susțin, poate pe drept cuvânt, că nici nu există altă cultură decât cea națională — este în funcție de limbă. Dacă ne-am realizat idealul național — și știm doar că factorul de căpetenie care a ajutat la menținerea și realizarea acestui ideal, a fost tocmai limba ce ne-a reunit — limba totuși rămâne și de aci încolo, mai ales de aci încolo, elementul care ne apropie, ne unește, ne contopește într'o unitate organică. Voința noastră de a menține această necesitate, e echivalentă cu normele de a ne păstra unitatea lingvistică. Lupta noastră pentru conservarea unității noastre etnice, este lupta pentru păstrarea limbei noastre în granițele ei firești. Căci limba, care întovărășește toate gândurile noastre cele mai intime — cugetăm doar prin cuvinte! — ea, care crează o înțelegere comună între nenumărații membri ai familiei naționale, ea, care simbolizează cea mai concretă legătură dintre trecut și prezent, — are o incomensurabilă influență asupra evoluției spiritului unui popor. Comunitatea de limbă este comunitatea unei lumi de valori spirituale. Limba desparte viața noastră spirituală de alte comunități de limbă, tot atât de mult pe cât ea ne reunește în chip indisolubil și imprimă simțirii și gândirii noastre chiar când ne certăm și ne sfădim, sigiliul unei netăgăduite asemănări de familie.

S'a păcătuit deci enorm în învățământul nostru de toate gradele, când nu i-a dat importanța cuvenită acestui cel mai prețios bun al nostru. Multe lucruri ni se pot contesta; originea, teritoriul, vechimea istorică. Nu ni se poate contesta limba, acest dar crăesc, pe care mai ales cei umili — când cei de sus, atrași de avantajii trecătoare și de ambiții deșarte, o renegau — au păstrat-o cu îndârjire împotriva tuturor opintelor acestora, cari voiau să smulgă sărmanii cenuserese inelul ce dovedea noblețea originei ei.

Dar după ce, însăfârșit, Dumnezeuul istoriei ne-a ajutat să ne afirmăm liberi, am început noi să prețuim la justa lui valoare acest mare bun? Am căutat să-l punem la locul de cinste?

Am căutat să scuturăm vechea rugină de pe el? N'am curajul să răspund, când văd cu câtă nesocotință e tratată limba, în școli, în familie, pe stradă, în jurnale, în cărți, la întruniri politice, în afișe, în ordonanțe și aiurea. Acum, când il avem, am început să disprețuim, bunul pentru care, ne-am luptat atâta să'l avem în întregime, slobod. Am uitat că ceiace dă pecetea definitivă ființei noastre, culturii noastre, e limba. Am uitat că o cultură precisă nu se poate întemeia decât pe o limbă precisă, ciselată cu dragoste, cu pasiune, în contururile ei definite, în direcția pe care o indică spiritul ei. Scriem neglijent și vorbim neglijent, fără să ne dăm seama, că acurateța limbei aduce acurateța în cugetare, și — nu vi se pară o exagerare! — acurateța în atitudini, în fapte, în caracter. Căci limba e oglinda sufletului unui popor, e codul lui moral. În limbă retrăim cele mai fine pulsații morale, cari circulă viu în viața unui popor. Limba e o icoană a vieții interioare a unui neam. Și orice evoluare a acestui conținut moral împrumută cuvintelor un alt suflet, alt colorit. Numai în limbă observăm noi nuanțele acestor prefaceri morale. De aceea s'ar putea reconstrui psihologia unui popor chiar numai și după limba lui.

De aceea există o cinste a limbii, care constă în a observa scrupulos proprietatea termenilor de cari te slujești, în a pune fiecărui lucru eticheta lui cea mai potrivită, cea mai firească. Așa se realizează acea simplitate pură ca aurul, pe care au știut s'o realizeze în chip magnific doar vechii Eleni și Romanii. Noi nu vrem și nu știm să scriem corect, cinstit, pentru că nu sântem sinceri nici cu noi înșine, nici cu alții. Ne aruncăm praf în ochi unii altora, întrebuițând cuvinte grele, solemne, pentru lucruri ușoare, uitând că prin asta degradăm cuvintele și implicit valorile pe care le reprezintă. A scrie nesincer e întrucâtva, pe lângă un atentat asupra limbii, dar și un lucru imoral și primejdios. Așa se explică confuzia din spirite și ca urmare, nu numai umbrirea, dar scăderea vieții intelectuale. Și nu poți avea o cultură, dacă temelie ei limba e ca o oglindă aburită, ce nu mai refrânge clar realitățile *date* ale unui popor într'un anumit loc. Realitățile acestea, deși s'ar părea că-s veșnic și pretutindeni aceleași, capătă totuși, reflectate în sufletul unui anumit popor un anumit colorit intraductibil în altă limbă. De aceea un om poate fi clar și sincer decât într'o singură limbă, în limba lui maternă. A te servi de două limbi, ori de mai

multe, implică un risc ca să devii mai neprecis sufletește, mai nesincer, și s'a pus în chip serios întrebarea dacă diglosia nu aduce după sine și o duplicitate în viața sufletească, în viața morală a poporului sau a individului. Deci și din punct de vedere psihologic rămân veșnic condamnabile încercările acelor care voesc să răpească unui popor limba sa maternă, căci astfel corup sufletele, și e încă mult mai condamnabilă nesăbuința acelor, care, nesocotindu-și limba maternă, arată o bolnavă predilecție pentru o limbă străină. Și primejdia falsificării sufletești ce rezaltă din această nesăbuită preferință, e cu atât mai mare, cu cât acea limbă străină are mai puține înrudiri cu limba maternă. O spunem aceasta pentru toți acei Valahi, care în anul de grație 1928, când norocul și dreptatea istorică le-a dat fericirea de a se putea exprima nestingheriți în limba lor maternă, frumoasă și sfântă măcar numai pentru faptul că e a lor și le e maternă, preferă totuși să se prăpădească de dragoste după limba maghiară, limba împilatorilor de ieri. Oameni buni, înțelegeți odată pentru totdeauna, că limba maghiară e bună pentru Maghiari, pentru că e creația lor, e icoana sufletului lor, și că le-ar face și lor, și nouă — concetățenilor lor — un rău serviciu a cea cari ar vrea să-i silcească ai gândi și a vorbi alfel decât în limba lor. Dar mai înțelegeți totodată, oameni buni, că a renunța la limba ta în folosul ori cărei alteia, e o abdicare rușinoasă, e o adevărată sinucidere morală. Ea face dovadă unei mentalități de sclav, fără nici un pic de mândrie și demnitate.

Și apoi această maladiivă dragoste pentru limba altuia, mai ales când acel altul ți-a fost durul stăpân de până mai ieri, poate deveni ca însăși, dacă nu dovada, cel puțin pricina unei dăunătoare duplicități sufletești, care pe lângă ia alterează icoana sufletului tău, dar mai are și gravul inconvenient să falsifică, dacă nu împiedică promovarea propriei tale culturi naționale. Nu uita că orice clipă pe care fără rost o acorzi unei limbi străine, (ceia ce nu exclude că te poți foarte bine ocupa de limbi străine, depinde însă în ce spirit o faci) însemnează a fura din timpul pe care ești dator să-l acorzi pentru limba ta, pentru cultul și înfrumusețarea ei, și pentru dragostea ei. Dar dragostea se arată prin fapte. A-o iubi, înseamnă a o vorbi la orice prilej, cu atenție, cu respect, cu grijă. Cum vrei s'o faci mai frumoasă, mai sonoră, mai elegantă? Vorbindu-o mereu. Ea sună, ca și o vioară, cu atât mai dulce, cu cât o cântă, mai des.

Și apoi nu uita, că a te sluji de limba altuia (afară de cazurile de forță majoră) e ca și cum ai purta o haină de împrumut. Și oamenii care poartă o haină de împrumut, nu pot inspira încredere pentru că vor să pară mai mult de cât sânt: vor să te inducă în eroare, să te înșele. Deci, atenție! Feriți-vă de acești desprețuitori ai limbei lor, de acești — implicit — falsificatori ai ceea ce un popor poate avea mai sfânt: cultura lui.

Tiberiu Boldur.

Cum se împiedecă unificarea sufletească.

Anul 1922 a fost un an fatal pentru câteva sute de învățători din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș. Urmările acestei fatalități dăinuiesc până în prezent. Toate intervențiile și plângerile făcute la Ministerul Instrucțiunii în cursul alor cinci ani de zile de către învățători și organizațiile învățătoresți din aceste provincii, n'au putut să determine pe cei de sus, să îndrepte o stare de lucruri atât de jignitoare și drepturile oamenilor să fie respectate.

În primii ani de după unire măsurile și deciziunile, ce s'au luat de către Min. Inst., în vederea unificării în drepturi și datorii a tuturor învățătorilor din țară, au putut să fie atât de mulțumitoare. S'a aflat forma cea mai potrivită de tranziție pentru a nu fi încălcate drepturile asigurate de legile locale în vigoare pe deoparte, iar pe de altă parte se intră și în principiul și sistemul după care eră salarizat corp. did. primar din V. Regat.

Vor rămâne pentru totdeauna memorabile, pentru învățătorii din provinciile alipite, Ordinele Min. Instr. N-rii 97394—1920, 112791—1921 și 118283—1921 prin care s'a făcut unificarea salariilor. Vor rămâne ca o dovadă de chibzuintă și a felului cât de ușor se poate face unificarea chiar și a celor mai deosebite sisteme, când există bunăvoință și interes, pentru că ceea ce se face să se facă bine.

Ce interes a putut determina Min. Instr. din București, ca începând cu anul 1922 și mai cu seamă din 1923 să nu mai respecte Deciziunile de unificare din 1920 și 1921, aceasta deocamdată nu o analizăm. De data aceasta facem numai o constatare, că până în anul 1922 școala din Ardeal a fost condusă

prin oamenii săi, oameni, cari fiind din părțile locului au fost adânc cunoscători ai stărilor locale, a evoluției școlii și drepturilor învățătoresc din aceste părți. Astfel de oameni stând în fruntea școlii din Ardeal, au știut și putut să se identifice cu aspirațiile învățătorimeii de aici și când a fost vorba de unificare au știut să susțină în fața forurilor superioare, ca unificarea să se facă fără degradarea nimănui. În felul acesta au luat naștere normele de salarizare cuprinse în Deciziunile ministeriale mai sus amintite.

Incepând din anul 1922 însă posturile mai înalte din conducerea și administrația învățământului din Ardeal, Banat, etc. au fost considerate ca niște posturi de monopolizare. Un roi de inspectori și parainspectori din V. Regat a fost trimis în aceste părți. Și de atunci ca prin minune dispozițiile de bunăunificare luate în anii precedenți au fost alterate și nesocotite. În locul lor s'a introdus aplicarea ad literam a dispozițiilor cuprinse în legea învățământului din V. Regat față de situații cu totul diferite de cele ce se prevăd în aceasta lege. Din 1922 învățământul și stările de lucruri ale școlii ardelenesti n'au mai fost reprezentate pe lângă Min. Instr. din București prin ardeleni. Elementele de valoare din învățământul primar din Ardeal au fost neglijate. Molochul unificării cu furca n'a mai ținut seamă de nimic. Și iată în felul acesta ușor se poate înțelege una din cauzele neîndreptătirii de care au parte până în prezent câteva sute de învățători ardeleni.

În curs de cinci ani, de câte ori reprezentanții autorizați ai învățătorimeii ardeleni, s'au prezentat la Min. Instr. pentru a revendica drepturile colegilor lor, au fost întâmpinați cu neîncredere.

Pentru obiectivitate însă trebuie să recunoaștem și să accentuăm, că șefii supremi ai învățământului (D-nii Miniștri) n'au fost străini de gândul, ca chestiunea drepturilor învățătorilor ardeleni să fie odată rezolvită în mod mulțumitor pentru acești din urmă. Când eră însă să se iee hotărârea decisivă, totdeauna sfetnicii apropiați se îngrijesc, ca lucrurile să fie prezentate astfel D-lor Miniștri, ca să nu se poată da o decizie satisfăcătoare. În special partea financiară se prezintă ca argument preponderant, spunându-se, că recunoașterea drepturilor câștigate ale învățătorilor ardeleni ar costă pe stat multe zeci de milioane Lei.

Și deoarece acesta eră argumentul cel mai convingător și poate singurul prin care sftnicii puteau opri cu siguranță deciziunea satisfăcătoare în chestiunea de care ne ocupăm, în cele ce urmează vom căută să dovedim netemeinicia argumentului de mai sus.

Dacă laturăa financiară a fost pedeca întrării învățatorilor ardeleni în drepturile lor preconizate în baza legilor foste atunci în vigoare și prin deciziunile de unificare din 1920 și 1921, atunci din cifrele mai la vale se va putea convinge ori și cine pentru ce sumă au trebuit să rămână câteva sute de învățatori din Ardeal, Banat, etc. ani dearândul degradați și umiliți.

Ce a cerut învățatorimea ardeleană din 1922 încoace în-continuu ?

A cerut ca toți învățatorii ardeleni, absolvenți a unei școli normale cu opt clase, cari au fost numiți în învățământ cu Decret pe timpul *Cons. Dirigent* și a Secretariatului general din Cluj, cu drepturile ce le garantau legile locale atunci în vigoare încă în aceste părți, să înainteze în gradele de salarizare conform prevederilor Deciziunilor de unificare a salarului. Aceste norme precizau, ca după șase ani de serviciu învățatorii să fie înaintați grad II., iar după 12 ani de serviciu ca învățatori înaintați de grad I.

Și de oarece din anul 1922 și cu deosebire din 1923 a fost sistată aplicarea Deciziunilor de unificare a salarizării, să vedem câți învățatori ardeleni au rămas încă neîndreptățiți. Din tabloul aci alăturat se evidențiază adevărata situație. Datele în tablou sunt culese după adresele oficiale, ce le avem la îndă-mână.

N-rul curent	Județul	Învățători numiți cu Decret de către Cons. Dir. resp. Secr. gen. din Cluj și cari la 1 Ian. 1927 n'aveau încă șase ani de serviciu împliniți.	Învățători numiți cu Decret de către Cons. Dir. resp. Secr. gen. din Cluj și cari la 1 Ian. 1927 aveau împliniți șase sau mai mulți ani de serviciu și încă nu sunt numiți în categoria Învățătorilor de grad. II.	Învățătorilor numiți cu Decret de către Cons. Dir. și cari la 1 Ian. 1927 aveau doișprezece sau mai mulți ani de serviciu și nu sunt numiți în categoria Învățătorilor grad I.
1	Arad	5	32	23
2	Cluj	3	5	14
3	Ciuc	—	6	6
4	Făgăraș	—	7	4
5	Mureș	—	13	7
6	Maramureș	—	3	1
7	Năsăud	6	7	4
8	Odorheiu	—	15	13
9	Sibiu	—	—	—
10	Satu-Mare	—	—	—
11	Caraș și Severin	—	19	16
12	Sălaj	5	33	13
13	Someș	—	19	10
14	Târnava Mare	10	20	3
15	Târnava Mică	3	8	7
16	Timiș	10	56	29
17	Treiscaune	5	34	8
18	Turda	—	6	11
	TOTAL :	47	283	169

Din județele Bihor, Alba, Brașov și Hunedoara datele ne lipsesc.

Astfel la începutul anului 1927 în 19 județe (din 23 câte are Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul împreună) era încă un număr de 499 învățători numiți în învățământ în baza legilor vechi școlare foste în vigoare în aceste părți și cari prin urmare trebuiesc să se bucure de acelaș drept de încadrare la timpul potrivit, de care s'au bucurat și miile de colegi ai lor, fără alte restricțiuni și condițiuni.

Să vedem ce diferență de salar în plus ar reclama din partea statului încadrarea la locul ce li se cuvine după ani serviți a acestor învățători cu drepturi câștigate și după ce drepturile câștigate sunt garantate de Art. 224 din noua lege a învățământului primar, iar legile după care au fost numiți în învățământ le asigura înaintarea automată în gradele de salarizare.

Sunt 283 învățători în drept a fi înaintați în gradul II din gradul de definitiv. Un învățător definitiv cu șase ani de serviciu, având o gradatie, primește în prezent un salar brutto lunar de 3944 Lei. Un învățător înaintat grad II cu două gradatii astăzi are un salar lunar brutto de 5025 Lei. Deci diferența de salar între aceste două categorii de învățători e de 1081 Lei. Atunci 283 învățători trecuți în dreptul lor de înaintați grad II ar solicita anual de la stat un plus de salar în suma 3.071.076 Lei.

Bine înțeles din cei 283 învățători ardeleni marea majoritate n'are să treacă dintr'odată în grad II cu două gradatii, căci numai puțini dintre ei sunt, cari au impliniți zece ani de serviciu și încă nu sunt înaintați la grad II. Atunci diferența anuală de mai sus e cu mult mai redusă.

169 învățători înaintați de gradul II au dreptul să fie înaintați la gradul I. Dacă un învățător de grad II cu două gradatii primește lunar un salar brutto de 5025 Lei, iar un învățător înaintat de gradul I cu două gradatii primește lunar 6497 Lei, diferența e de 1472 Lei. Aceasta diferență anual la 169 învățători înaintați de gradul I face 2.985.216 Lei. Astfel diferența anuală în plus pentru cei în drept să fie avansați la gradul II și gradul I ar fi de 6.656.292 Lei.

Admițând, că ar mai fi un număr de aspiranți cu drept la grad II și grad I și în cele patru județe, de unde nu avem încă date, precum și un număr de învățători urbani, cari în curs de șapte ani au beneficiat de dreptul inv. înaintat de grad

II, dar în timpul din urmă au fost degradați, atunci putem afirma, că respectarea drepturilor învățătorilor ardeleni ar reclama de la stat anual o sumă de circa 8,000.000 Lei. Aceasta pentru Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș.

De oarece de lipsa de încadrare dreaptă se plâng și colegii din Bucovina și Basarabia, prin analogie să admitem, că în aceste două provincii laolaltă se află un număr de neîndreptățiți egal cu cel din Ardeal, Banat, etc. Atunci toată aceasta chestiune de dreptate, legalitate și respectare a dreptului câștigat a membrilor corp. did. primar din provinciile alipite ar necesită suma de 16,000.000 Lei.

Atunci de ce spărietoarea cu suma fabuloasă de peste 100.000.000 (una sută milioane), la care recurg sâetnicii Ministerului Instrucțiunii, după exhaustarea altor argumente, numai să împedecă încadrarea cinstită și dreaptă a membrilor corp. did. primar, cu drepturi câștigate din provinciile alipite? Oare o problemă de o însemnătate istorică pentru școala din provinciile alipite, în timpurile mari de tranziție și unificare sufletească pe care le trăim, merită un astfel de tratament cu dedesupturi din partea Bucureștilor? Pentru o sumă nu prea însemnată e conzult și e util pentru sutele de școale la cari funcționează sutele de neîndreptățiți, ca sufletul dascălului de ani de zile să fie amărit și cu dispoziția sufletească de jignit în betele lui drepturi? Pentruce atâta desconsiderare și pentruce un atât de îndelungat tratament mașter față de învățătorii provinciilor alipite?!

A se perzista în acesta măsură însemnează, că la Ministerul Inștr. există o mentalitate, că tot ce a existat la școala din provinciile alipite e rău și nu trebuie să fie luat în nici o seamă.

Să se știe însă, că a existat și în învățământul și școala provinciilor unite ceva bun și de mare preț. Anume: sufletul românesc al dascălului român. Și acest dascăl român de eri, care e și astăzi încă, are firma convingere, că Patria-mamă, dacă până acuma a întârziat, de aci înainte nu va întârzia mult cu recunoașterea și respectarea drepturilor, ce au fost eluptate și păstrate cu atâta jertfă într'o țară dușmană. *Aceasta cu atât mai mult, pentrucă Unirea noastră sfântă, făcută cu atâta entuziasm și încredere, după atâtea sacrificii și secole de așteptare, la tot cazul nu merită o unificare atât de mașteră și neînțelegătoare.*

Cronică

Abonații noștri, în restanță cu plată, sunt rugați să nu uite că și noi trebuie să plătim bani grei pentru tipăr, grijă, muncă și hârtie. De aceea să-și facă datoria elementară de a ne trimite costul abonamentului restant și curent. Noi avem destulă trudă cu îngrijirea și redactarea revistei, dânsii să ne ia din spinare barem grija pentru plăta costului și atunci rămânem deopotrivă de oameni cumsecade. Altfel ne potignim și unii și alții, și-ar fi păcat acum când ne apropiem de anul al 10-lea, și când ne așteaptă pe toți mândria de a fi îndeplinit o îndatorire care a dat și rezultate și care deci ne poate procura câteva clipe de mângâiere și înălțare sufletească să încelăm a mai trăi. Deci, datoria și pacea-i gata! Altfel fiecare abonat rămâne învrăjbit, odată cu noi, și în al doilea rând fiecare cu el însuși.

† Dr. Valeriu Branîște.

Prin moartea lui *Dr. Valeriu Branîște*, noi românii ardeleni, deja a trebuit să ne plătim tributul de jertfă pentru anul 1923. Suflet ales, croit dintr'o bucată, dispunea de o cultură înaltă și bine disciplinată. Aceasta i-a dat putința să se distingă în viața sa ca profesor bun, conferențiar ales, orator iscusit și ziarist distins. La catedra liceului din Brașov a stat puțin. Regimul unguresc i-a cerut îndepărtarea. În schimb a făcut o frumoasă carieră de ziarist. În aceasta vreme a condus: „*Gazeta Transilvaniei*“, „*Tribuna*“, „*Dreptatea*“, „*Patria*“ și „*Drapelul*“. Pentru convingerile sale intrasigente cu cari apăra drepturile de viață ale neamului nostru, a devenit un oaspe binecunoscut a temnițelor din Vaș și Seghedin. Zidurile negre a acestor închisori i-au slăbit vederea și atacat sănătatea robusteii sale constituții.

Deși suferind la preluarea imperiului, intră în *Cosiliul Dirigent*, în care vreme fiind la resortul instrucțiunii conduce organizarea întregului învățământ românesc din plaiurile ardeleni. În această vreme conducătorii Asociației noastre au avut câteva întrevederi cu Ministrul *Dr. Valeriu Branîște* în cari ne-a făcut impresia omului superior.

Dăscălimea română îl deplânge ca pe un bine meritat șef al ei. — Odihnească cu dreptii. (tr.)

o dovadă mai mult.

La „*Cronica*“ din un număr anterior, ne spuneam părerea, că o propagandă culturală efectivă va obține rezultat numai

atunci, când Dl. Ministru al Instrucțiunii, va putea angaja la această ofenzivă pe toți factorii din viața socială a satelor și orașelor noastre. Altfel rezultatele vor fi cu totul efemere. Invățătorul prestează munca. Așteaptă însă concursul preotului ca factor bisericesc, al notariului și primariului ca factori administrativi, a medicului ca organ sanitar etc.

Ce se întâmplă însă.

Preotul nu se simte obligat să spună două vorbe din ușa altarului. — Notariul și primariul sunt prea puțin familiarizați cu rostul culturii românești. Medicul, farmacistul sunt străini de limba și legea locuitorilor. Și așa bietul învățător pe lângă truda oboseala din o săptămână ori două, se vede în fața unei săli goale silit să muncească din poruncă fără să aibă pentru cine.

Dovadă ne este o întâmplare recentă. Trei persoane oficiale pleacă din oraș și descind în o comună destul de îndepărtată pentru ședința unui centru cultural.

Ajunși la destinație o mare decepție. La școală nime. Invățătorul dădea asigurări că sătenii știu și vor veni în număr mare. Timpul trece, dar oamenii nu se adună. Așa câteva femei și puțini bărbați. Lipseau toți fruntașii satului. Nici preot, nici notar, nici medic, nici farmacist, nici nime din figurile reprezentative ale satului. Așa în un târziu e adus dela cărciumă primariul, unde se cinstea bând aldămașul unei vaci vândute.

Invățătorul desfășură un program bine aranjat cu declamări, cântări și jocuri școlare. Conferențiarilor încă s'au achitat bine de rolurile lor. Ce folos însă? Rezultatul a fost prea neînsemnat din pricina numărului mic a celor prezenți.

S'atunci evident, că între altfel de împrejurări nu se poate face propagandă culturală. Invățătorul izolat se va distinge și nu va mai munci cu însuflețire. Entuziasmul ce l'ar putea avea, se va stinge sub dușul rece a factorilor ce'l încunjoară. Invățătorul în rolul de apostol al culturii devine un factor ironizat întâiu de fruntași, apoi de săteni și în urmă de proprii săi elevi.

Problema culturii e serioasă și așteaptă un studiu temeinic. Luând-o prea ușor devenim ridicoli. Și asta nu e nici în planul celor de sus, și nici în interesul celor de jos. (tr.)

Manifestare culturală.

În ziua de 8 Ianuarie a. c. s'a făcut inaugurarea școlii primare din cartierul *Coardos* al Clujului. Cu acest local frumos, Comitetul școlar a făcut primul paș spre înfăptuirea unui fru-

mos plan de activitate culturală. Nădăjduim că după acesta va urma deschiderea altor și altor institute de învățământ, de cari are nevoie populația săracă din părțile marginase ale Clujului. Și cum aceste cartiere sunt aproape românești este o datorie națională de a le da posibilitate să se instrueze cât mai intensiv. Făcând acest început bun, Comitetul școlar va executa mai departe planul său de lucrare, până Clujul va avea un număr suficient de școli primare, cari să poată cuprinde în sinul lor pe toți obligații dornici de a face carte românească. (tr.)

Echipe de inspectori pentru controlul activității învățătorilor.

Ziarele din București au adus știrea, că Ministerul Instrucțiunii a luat dispoziția, să controleze activitatea învățătorilor prin concentrarea unui mare număr de inspectori într'un județ — lunar — și consecutiv apoi în diferite județe. Astfel asistăm la o nouă metodă de organizare și efectuare a controlului învățământului primar. Ploaia de subrevizori și inspectori școlari locali, ce-i avem aproape pentru fiecare disciplină de învățământ în parte, așa se vede că n'a putut da rezultatul dorit în control. Așa se vede că încă tot de lipsa de control suficient a suferit și suferă învățământul primar al țării noastre.

Dat fiind însă numărul extraordinar de mare de controlori de toate categoriile și felurile, noi putem afirma tocmai contrariul. Ce e mult nu e sănătos și devine prozaic și comun. Inspectorii și parainspectorii pentru toate activitățile și dexteritățile, cari bat aproape zilnic la ușa școlii fiecărui învățător, au devenit niște lucruri prea comune de cât să mai poată emoționa pe cineva. Prin prea marea sa frecvență controlul a decăzut din gradul de seriozitate, pe care trebuie să-l pozeadă. Controlul bun trebuie să fie rar și categoric și în felul acesta el se simte perpetu asupra învățătorului, care nu știe nici ziua nici ceasul când vine asupra sa acel control, pentru care trebuie să fie pregătit de a-i putea prezenta rezultatele cele mai bune. Ziua de control trebuie să fie o zi de serbătoare pentru dascăl și școală o zi de revelare și înălțare. Ori dacă e săptămânal sau aproape zilnic (căci când iese subrevizorul intră revizorul și după el apoi inspectorul) atunci devine ceva foarte obișnuit și adaptabil ce nu mai poate impresiona. Serbătorile mari sunt rari și de aceia sunt mari și prin excepționala reculegere și ajustare a omului sub toate raporturile. Lucrurile rari îți imprimă pecetea lor sub imboldul căreia trăești o bună bucată de timp.

În special, pentru ca controlul în școală să-și poată atinge scopul, mai e necesar, ca cel ce controlează să cunoască adânc stările și împrejurile între care dăinuiește obiectivul controlând. Ori pentru așa ceva e de lipsă ca cei ce controlează să fi făcut un stadiu mai îndelungat în mediul și regiunea pe care vor să o ridice, controlându-o. De aceea tare ne îndoim că, echipele de inspectori adunați din diferitele unghiuri ale țării și aruncate asupra școalelor dintr'un județ, oare care, vor putea aduce roadele dorite de atâta vreme.

Unica e soluția, — cerută și spusă de atâția ani de învățtorimea acestei țări, — pentru formarea unui bun control al învățământului, anume: selecționarea personalului de control după anumite criterii proprii școlii și trimiterea la catedră, la munca productivă a atâtor elemente, care au fost puse în control numai pentru a li se răsplăti „anumite servicii“ străine de școală, prestate în anumite ocaziuni. Cu milioanele cheltuite ca diurne și leafa acestor controlori atât de neabveniți, apoi să se îmbunătățească leafa umiliților învățători începători, cari se află într'o situație atât de precară.

Din această perspectivă privită problema controlului, ea echivalează cu o transformare radicală și din rădăcini.

Până atunci și echipele de inspectori, care să controleze simultan activitatea învățătorilor dintr'un județ dat, rămân numai simple paliative, a căror efect va fi doar mai simțit numai de bugetul statului.

Și încă ceva: controlul învățământului în ținuturile alipite poate însemna ceva numai dacă se exercitează prin elementele valoroase din partea locului ridicate în aceea demnitate.

Viitorul va dovedi, că am spus adevărul și tot el va rezolva și aceasta delicată chestiune.

Ședința Comitetului Fondului Gheorghe Lazăr. Comitetul Fondului „Gheorghe Lazăr“ s'a întrunit în ședință în ziua de 14 Ianuarie a. c. Cu acest prilej s'a discutat în amănunte stabilirea cotației pentru membrii, ajungându-se la concluziunea că în viitor aceasta cotație să fie plătită de fiecare membru odată și pentru totdeauna în suma de 1000 Lei. Cum aceasta hotărîre este valabilă numai dacă adunarea generală o aprobă, și având în vedere că adunarea generală ordinară este prea îndepărtată, s'a hotărît de Comitet să se convoace în acest scop o adunare generală extraordinară, având să se ocupe exclusiv cu această

problemă. După cum s'a putut vedea din Ziare, această adunare a și fost convocată încă cu data de 16 Ianuarie (s'a publicat și în ziare la timp) și astfel sperăm că propunerea puzată dela comitet, să se adopte și de adunarea generală și să se poată pune în aplicare încă în acest an. — Despre hotărârile ce se vor lua vom ține la curent pe colegii noștri.

Comemorarea lui Bălcescu.

Universitatea din Cluj, în ziua de 19 Ianuarie 1928, a comemorat 75 ani dela moartea marelui scriitor *Nicolae Bălcescu*.

În fața unui public numeros a vorbit dl prof. univ. *Gh. Bogdan Duică* despre partea sentimentală a vieții intime a lui Bălcescu. După dânsul a urmat dl prof. *S. Dragomir*, care ne-a prezentat pe Bălcescu ca pe omul îndrăzneț, care s'a aruncat cu multă hotărâre în valurile revoluțiunilor din 1848—1849 cari atinse neamul nostru din toate cele 3 provincii locuite de români. — În persoana lui Bălcescu distingem pe naționalistul înflăcărat, care cearcă planuri mari de reinființare a Daciei străvechi. Spre acest scop ține dese consfătuiri cu aleșii neamului din Muntenia, ca și cu distinsii bărbați ai Ardealului.

Face drumuri obositoare și ține întrevederi cu eroul munților Avram Iancu. Urmărit de cei ce îi cereau capul transvestit să retrage la Palermo (Italia) unde în 1852 își găsește sfârșitul.

Comemorarea au fost un bun prilejiu pentru publicul ascultător, care alături de conferențieri au retrăit epoca sbuciumată din ultimii ani ai lui N. Bălcescu. (tr.)

Examenle de definitivat ale învățătorilor. Ministerul instrucțiunii a trimis tuturor revizoratelor școlare următoarea circulară:

Revizoratele școlare vor întocmi un tablou cu învățătorii și învățătoarele dela școlile primare și învățătoarele dela școlile de copii mici (grădini de copii) cari la 1 Martie 1928, au trecut trei ani de funcționare efectivă cu titlul provizoriu în învățământul rural și cari sunt obligați să se prezinte la examenul de definitivat la data de mai sus, tablou pe care îl vor înainta inspectoratului școlar regional.

Învățătorii cari nu sunt originari din cele 20 județe, din zona culturală cu populație eteroglotă, și cari au 2 ani de funcționare de la numirea cu titlul provizoriu, și și-au luat angajamentul în scris și vizat de organele în drept că vor funcționa patru ani în aceste județe, au dreptul să fie înscriși la acest examen.

Deasemenea, vor avea dreptul să se prezinte la examen și învățătorii ajuteri, cu titlul provizoriu.

În acest tablou se vor trece și învățătorii și învățătoarele ce au fost respinși de două ori la examen, pentru că nu au obținut media cerută de lege (7.00) sau acei cari nu s'au prezentat de 2 ori nemotivat la examen.

În tablou se va cuprinde numele învățătorilor, școala unde funcționează, starea civilă, școala normală pe care au absolvit-o, data și numărul ordinului de numire cu titlul provizoriu, pedepsele suferite și pentru a cătea oară sunt chemați la examenul de definitivat, fiecare dintre candidați.

Candidații trebuie să fie prezenți în dimineața zilei de 1 Martie 1928, la școala normală de la reședința județului.

Trecerea la altă comisiune nu se admite, rămânând ca ulterior să se comunice revizoratelor școala normală unde se va ține examenul pentru candidații din fiecare județ.

Acei învățători cari nici la al treilea examen nu vor obține media șapte sau vor absentă de 3 ori nemotivat, încetează în mod obligatoriu de a mai face parte din corpul didactic.

Toate aceste lucrări vor fi înaintate inspectoratelor școlare regionale, spre a fi trimise președinților comisiunilor examinatoare de la școlile normale (ce se vor fixa ulterior) până la data de 15 Februarie.

Publicarea locurilor vacante în învățământul primar.

Între 15 și 30 Ianuarie se va publica în „Monitorul Oficial” tabloul posturilor vacante în învățământul primar urban și rural din întreaga țară.

În acest scop ministerul instrucțiunii a cerut tuturor revizoratelor școlare ca, cel mai târziu până la 15 Ianuarie, să înainteze tablourile de posturile vacante.

În aceste tablouri se va menționa al cătelea post este vacant, felul școlii (mixte, de băieți sau fete), spre a se putea ști dacă posturile vacante urmează să fie ocupate de învățători sau învățătoare.

Ministerul instrucțiunii atrage atenția revizoratelor că, în trecut, aceste tablouri n'au fost întocmite conștiincios, fapt care a dat naștere la numeroase contestațiuni și chiar la procese. De aceea ministerul va aplica sancțiuni tuturor revizorilor școlari, cari se vor dovedi că au întocmit tablouri neexacte și neconforme cu dispozițiile ministerului.

Audiențele și accesul publicului la Ministerul Instrucțiunii

Ministerul instrucțiunii a fixat următoarele dispozițiuni cu privire la audiență și accesul publicului în minister, începând de Luni 9 Ianuarie 1928.

1. D. ministru primește în audiență în fiecare zi dela ora 11,

pe demnii parlamentari și persoanele oficiale; iar persoanele particulare numai Miercurea și Vinerea dela ora 11—13.

2. D. secretar general și d-nii directori de serviciu primesc în fiecare zi dela ora 10—12, pe d-nii parlamentari și persoanele oficiale; iar celalalt public între orele 12—13.

3. J-nii parlamentari și persoanele oficiale au accesul în minister prin poarta A (poarta principală).

4. Publicul va intra numai prin poarta B în orele mai sus arătate și numai în următoarele condițiuni:

Se va admite intrarea numai a persoanelor cari au chestiuni școlare ce nu pot fi rezolvate decât de minister. Funcționarii anume delegați vor sta la dispoziția publicului, în sala de așteptare pentru orice informațiuni și vor libera și tichete de audiență când cazul va cere.

5. Membrii corpului didactic secundar sau primar din provincie nu vor fi admiși în audiență decât dovedind că au concediu sau permisiune în regulă pentru ziua sau zilele în cari stau în Capitală.

6. Intrarea elevilor în minister nu este admisă sub nici un motiv.

7. Petițiile se primesc la biroul registraturii (poarta B) în fiecare zi între orele 8—13, iar Marția și Vinerea între orele 16—19.

A doua oprire a congresului învățătoresc. După oprirea congresului învățătoresc dela Constanța lumea dăscălească se familiarizase cu ideia, că va fi convocat altul la București. Comitetul regional al Asociației generale din vechiul regat, Basarabia și Bucovina, convenise pentru data de 3, 4 și 5 Ianuarie 1928. Programul rămânea exact al celui anterior.

Nu mică ne-a fost deci mirarea, cetind în ziare, a *doua opreliște*. Motive? *Măsuri generale* de sub cari nu puteam fi scoși nici noi învățătorii

Și adecă cum?

Noi învățătorii, cari suntem chemați să îndeplinim unificarea sufletească, să nu putem discuta liber și nestânjeniți de forța statului nevoile școalei și ale învățământului? Noi — *armata* care trebuie să *înprăstie întunerecul* să nu ne putem înțelege asupra măsurilor ce duc la rezultate satisfăcătoare? Noi *pionerii ofensivei culturale* să nu ne putem sfătui asupra problemei de așa mare valoare? Noi *slujitorii altarului național* să nu ne putem

roști asupra nevoilor noastre proprii, spre a le cunoaște opinia publică și guvernanții țării? Ori doar și noi învățătorii suntem materie inflamabilă? Și dacă nu, atunci pentrue aceste măsuri de restricțiune?

Iată atâtea întrebări cari ne copleșesc mintea, fără să putem da un răspuns. Pentru liniștea spiritelor ar fi necesar un *Comunicat oficial*.

Il vom primi oare?

Un dascăl vrednic. Cu începerea de la 1 Ianuarie 1928 a trecut la penziune veteranul învățător Alexandru Pop și care dela unire încoace a îndeplinit funcția de subrevizor școlar în județul Someș. După o muncă intenzivă de 40 ani pe greaua carieră dascălească astăzi e retras în penziune acela, care a fost un fruntaș între învățători. Rolul său în mijlocul generației bătrâne, precum și a generației mai tinere de învățători a fost important și bine definit. Luptător de primul rang, în curs de patru decenii a muncit cu o tenacitate și pricepere vrednică de remarcat, pentru ridicarea prestigiului și demnității dascălului român, pe vremuri destul de desconziderat. În calitate de secretar și mai târziu de președinte al Reuniunii învățătoresți din județul Someș a fost sufletul și de multe ori inițiatorul mișcărilor și nizuințelor de mai bine a învățătorimei din acel județ. Cu practica-i bogată și experiența frumoasă totdeauna avea gata soluții dintre cele mai potrivite și ducătoare la scop în multe chestiuni de un interes deosebit pentru colegii săi. În cursul unui lung șir de ani cât a stat în fruntea școalei de aplicație de pe lângă școala normală de învățători din Gherla, atâtea serii de învățători au avut ocaziunea să se împărtășească de îndrumările și sfaturile sale prețioase în direcția împlinirii misiunii învățătoresți. Nu mai puțin simțul solidarității și coeziunii de tagmă l-a cultivat pe cât numai i s'a dat putință în sufletele tinerilor viitori învățători. În calitatea sa de subrevizor a fost privit cu drag și încredere de subalternii, cari vedeau în el pe un frate mai mare, ale cărui sfaturi și indicațiuni sunt atât de binevenite.

Acum, când după 40 de ani de muncă în ogorul școalei poporului e trecut la penzie, colegul Alexandru Pop poate privi cu satisfacție și mândrie îndărăpt. Va fi având și decepții în cursul lungii sale activități dar nici mângăerea nu poate să-i fie mică când vede că atâtea din ideile și idealurile pentru care

s'a tradit împreună cu cei din generația sa, s'au realizat și că dacă a sămănat vre-o sământă, aceea încolțind și crescând a dat rod însutit. La tot cazul trecutul și activitatea îndelungată, — în vremurile mai noi —, l-ar fi putut indica pe colegul Alex. Pop, pentru a i se încredința o situație cu o sferă de activitate mai largă, mai ales când în timpurile de față atâția necompetenți și fără nici un trecut au putut ajunge în astfel de situații.

Ii urăm deci colegului pensionat, ca Dumnezeu să-i dăruiască încă mulți ani de viață de aci înainte în deplină sănătate și vigoare și că în situația liniștită în care s'a retras să fie cât mai des cuprins de sentimentul de mulțumire, că urmașii și elevii săi calcă cu aceeași tărie pe urmele înaintașilor. Sfaturile și îndemnul sale cumînți colegii și de aci încolo le vor aprecia cum trebuie.

e

O nouă îndrumare a învățământului nostru. Cu prilejul sărbătorilor d. Dr. C. Angelescu, Ministrul Instrucțiuni a dat presei un interview, din care reținem următoarele pentru cititorii revistei noastre:

Țara noastră trebuie să joace, din punct de vedere al culturii și civilizației, un rol precumpănitor, în această parte a lumii.

Ca un corolar al acestei necesități, școala care formează temelia mișcării științifice și literare într'un stat, trebuie să fie îndrumată pe căi care să corespundă acestor cerințe.

De aceea și reforma școlară pe care am protectat-o și îndeplinit-o în parte, — ne spune d. ministru al instrucțiunii — este rezultatul concepției: școala, ca factor viu de educație și instrucție, trebuie să urmărească pas cu pas, pe deoparte, evoluția societății, al cărei caracter vrea să-l determine, iar pe de altă parte, afirmarea noastră ca factor de civilizațiune și cultură, în acest colț al Europei.

Fiind o țară cu totul nouă, a trebuit la început să ne preocupăm de formarea elementelor, cari erau necesare organizațiunii noastre de stat, astăzi rolul nostru fiind cu totul altul, trebuie să căutăm a pune în evidență valorile, menite să promoveze și să răspândească cultura și civilizațiunea, nu numai în țară, dar și în afară de hotarele țării.

O țară, cu adevărat civilizată nu se poate mulțumi numai să primească dela alții, a fi un singur organ de recepțiune, ci ea trebuie să fie organ de radiațiune și de expansiune.

Spre a putea urmări acest scop, se cere în prima linie, ca

școala să fie eminentamente educatoare, de oarece, o cultură cât de superioară, care nu are la temelie ei educația profundă, a sufletului poporului nu poate fi cultură în adevăratul sens al cuvântului.

Cultura fiind de esență superioară, ea cere să fie completată prin educațiunea morală și socială a masselor și de aceea școala românească, trebuie să aibă — în prima linie — grijă de formarea caracterelor viitoarelor generațiuni, cari vor alcătui nu numai cadrul armăturii de stat, dar pe viitorii reprezentanți ai culturii noastre și ai afirmării acestei culturi, în concertul civilizației celorlalte popoare.

În școală, programul educativ trebuie să înceapă din primele clase și să meargă treptat, dezvoltând toate însușirile sufletești, până la gradul cel mai înalt de învățământ, formând nu numai oameni de știință, oameni învățați, ci adevărați oameni!

De aceea, chiar prin reforma votată acum trei ani, — reforma învățământului primar, — am căutat să dăm copilului, nu numai cunoștințele necesare unei culturi generale elementare, ci să-i formăm caracterul, să-și afirme voința; am căutat în acelaș timp să-i dăm, îndrumarea necesară, în raport cu aptitudinile și nevoile sale.

Prin învățământul complimentar, i se întregeste copilului cultura generală elementară și în raport cu regiunea, i se dă posibilitatea să-și apropie cunoștințele unei îndeletniciri practice folositoare vieții de toate zilele.

† Ioachim Lucaciu. Din presă am aflat știrea despre moartea bătrânului dascăl Ioachim Lucaciu, care 40 de ani a stat în serviciul școlii. Cariera și-o începuse prin 1866, când terminând școala din Morlaca făcea pe locțiitorul învățătorului său: *Simion Pop*. Dela acesta ș'a însușit multe calități bune pentru a deveni îndemânatec la propunerea studiilor din școala primară. O pregătire profesională n'a avut. Tot ce a știut și a putut și-a însușit pe cale autodidactică. Ascultând cursuri pregătitoare la Blaj și Cluj, și-a câștigat diploma de învățător. Cu ajutorul acesteia servește până în 1906, când ne mai putând înfrunța greutățile limbei maghiare, trece la penziune.

Dar nici în timpul petrecut ca penzionar nu era străin de școală. Ii plăcea să se intereseze de bunul mers al instituției pe care o servise o jumătate de viață. Ba își pregătise pe fiul său Aurel, ca să-i continue munca și în vremile cele nouă. Răsboiul

Revista apare sub conducerea unui Comitet de redacție

Redactor:
ANDREI PORĂ

Secretar de redacție:
GAVRIL ALMAȘIANU

Abonamentul anual . . . 200 Lei
Un număr . . . . . 12 „

Apare lunar
cu excepția lunilor de vacanță

Redacționale;

Manuscrisele și schimbul se vor trimite pe
adresa: „Casa învățătorilor“ — **C l u j**

*

Manuscrisele nepublicabile nu se înapoiază.

*

Autorii, cari voiesc să li se anunțe apariția publica-
țiilor, sunt rugați a trimite câte un exemplar.

*

On. abonați sunt rugați a ne comunica adresa exactă.

*

Abonamentul începe dela No. 1 al
fiecărui an, și se plătește înainte.